

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2022-01-25
Besvaras senast
2022-02-02 kl. 12.00

Till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:897 Kunskapsbristen om Gammalsvenskby

Gammalsvenskbyborna var bönder från Dagö (nuvarande Estland). År 1781 tvingades 1 000 av dem att flytta till södra Ryssland, nära Svarta havet, efter kejsarinnan Katarina II:s erövring av Krim. De fick löften om färdigbyggda gårdar med mark som skulle finnas vid floden Dnepr när de kom fram. Det kan ha känts som en trygghet då många av dem var fiskare på Dagö. De första åren präglades av missväxt, och dessutom var de ovana jordbrukare. Två år senare, i 1783 års kyrkböcker, står det att bara 135 personer fortfarande var vid liv. De byggde upp en svensk by, behöll sitt språk och levde där i nästan 150 år. Efter svåra tider med världskrig, revolution och hungersnöd fick svenskbyborna tillstånd att resa hem till Sverige.

Den 1 augusti 1929 kom cirka 1 000 personer till Trelleborg från Gammalsvenskby i Ukraina. I dag lever en del av deras ättlingar i Svenskbyn, Roma på Gotland. Sedan 2016 finns där också en permanent utställning i Svenskbygården. I dag vet få att de ens har existerat. Ett undantag i historieskrivningen och minneskulturen är just Gotland, där många gammalsvenskbybor slog sig ned, men i övriga Sverige är historien i allt väsentligt okänd.

När det gäller Gammalsvenskby är detta ett sorgligt kapitel i svensk nutidshistoria. Först gjorde man stor affär av att landsmännen återvände, sedan ignorerades de. Många lockades därför att flytta tillbaka till Ukraina, där de gick ett fruktansvärt öde till mötes under Stalin och under andra världskriget.

Fortfarande finns Gammalsvenskby kvar i Ukraina med några hundratal svenskättlingar, dock finns det bara ett fåtal som fortfarande pratar östsvenska. Inte minst det ryska hotet mot Ukraina får mig att tänka på dessa kvarvarande svenskättlingar som finns i Ukraina. Det finns ett vänortsavtal mellan Gammalsvenskby och Gotland, kungaparet var på besök år 2008 och Svenska kyrkan har under årens lopp gjort en del insatser.

Med anledning av detta vill jag fråga utbildningsminister Anna Ekström:

Hur avser ministern att inom sitt område uppmärksamma den återigen aktuella situationen med Gammalsvenskby och även åtgärda den kunskapsbrist som

finns om denna grupp i svensk nutidshistoria?

.....

Anders Österberg (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch